

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ “ΚΕΙΜΕΝΟ 1”

«Δημοκρατίας εγκώμιον»

Η δημοκρατία, ως τρόπος λήψης αποφάσεων και ως σύστημα διακυβέρνησης έχει πολλές όψεις και εφαρμογές. Άμεση, αντιπροσωπευτική, κοινοβουλευτική, αστική, λαϊκή, δημοκρατία στα κόμματα και τις οργανώσεις, στην οικογένεια, στο σχολείο κ.λπ.

Η δημοκρατία, όμως, ως αξία, που πρέπει να διέπει όλα τα συστήματα διακυβέρνησης και λήψης αποφάσεων, είναι μία και μοναδική. Εκφράζεται με το σεβασμό στο νόμο και στο κράτος δικαίου, με το σεβασμό στη μειοψηφία, στη διαφορετικότητα και στη διαφορετική άποψη, χωρίς να ανέχεται τη βία, λεκτική ή φυσική. Δημοκρατία σημαίνει ελευθερία δράσης, όχι όμως πέρα από τα όρια της κοινωνικής συμβίωσης, σημαίνει ελευθερία του λόγου, όχι όμως επιβολή απόψεων με τη βία και την παραπλανητική προπαγάνδα.

Η δημοκρατία χρειάζεται κανόνες για να λειτουργήσει, κανόνες που δεν επιβάλλονται με τη βία, αλλά με συναίνεση και ελεύθερη βούληση. Γ' αυτό η δημοκρατία απαιτεί υψηλό επίπεδο ευθύνης, ωριμότητας και παιδείας, που δεν μπορεί να κατακτηθεί παρά μόνο με την εκπαίδευση στο σχολείο, στην οικογένεια και στην κοινότητα. Η δημοκρατία δεν μπορεί να κατακτηθεί παρά μόνο μέσα σε μία ευνομούμενη πολιτεία και με την παραδειγματική συμπεριφορά των πνευματικών, πολιτικών και οικονομικών ηγεσιών της.

Πόσο συμβαίνουν όλα αυτά σε μια χώρα, όπως η Ελλάδα, στην οποία μέχρι τη δεκαετία του '70 υπήρχε ακόμη αυταρχικό καθεστώς, που υμνούσε τη μισαλλοδοξία, την κυριαρχία των «εθνικοφρόνων», «υγιώς» σκεπτόμενων Ελλήνων επί των «άλλων», των «προδοτών» της πατρίδας; Η πρόδος προς τη δημοκρατία που έχει συντελεστεί από τότε στη χώρα μας είναι θαυμαστή. Οχι μόνο επειδή η δημοκρατία λειτούργησε άφογα, ως σύστημα διακυβέρνησης, αλλά και επειδή οι στάσεις και οι συμπεριφορές ενός μεγάλου μέρους των πολιτών δείχνουν ότι, στη μεγάλη πλειονότητά τους, έχουν ενστερνιστεί τη δημοκρατία ως αξία, που πρέπει να διαφυλαχθεί με κάθε θυσία.

Ομως, υπάρχουν ακόμη δυνάμεις στην ελληνική κοινωνία, που μέσα στα χρόνια της μεγάλης οικονομικής κρίσης και της κρατικής ολιγωρίας στην εφαρμογή μεταναστευτικής πολιτικής, ζωντάνεψαν τις μνήμες του παρελθόντος, που φαίνονταν οριστικά θαμμένες, τουλάχιστον στο δυτικό κόσμο, μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το ζήτημα δεν είναι μόνο η τιμωρία των νοσταλγών της επιστροφής στο πιο σκοτεινό παρελθόν του ευρωπαϊκού πολιτισμού, εφ' όσον έχουν ποινικές ευθύνες, αλλά η δημιουργία των προϋποθέσεων, ώστε να μη δημιουργείται το κατάλληλο έδαφος που ευνοεί τέτοιου είδους συμπεριφορές.

Και οι προϋποθέσεις δεν είναι μόνο η έξοδος από τη σημερινή κρίση και η μείωση του αριθμού των μεταναστών με μια περισσότερο αποτελεσματική μεταναστευτική πολιτική. Μαζί με τα παραπάνω,

απαιτείται και συστράτευση όλων των πνευματικών δυνάμεων της χώρας, κυρίως στο επίπεδο της εκπαίδευσης και της συμπεριφοράς των πολιτικών δυνάμεων, ώστε να γίνει προφανές ότι η δημοκρατία δεν είναι απλώς ένα σύστημα διακυβέρνησης, αλλά ότι η δημοκρατία είναι μια υπέρτατη αξία, όπως η ελευθερία και η αξιοπρέπεια και ότι χρειάζεται ιδεολογική υπεράσπιση σ' όλους τους χώρους: στην κυβέρνηση, στα κόμματα, στις οργανώσεις, στα σχολεία, στην οικογένεια κ.λπ.

Η εμπέδωση στη συνείδηση όλων των πολιτών, ότι η δημοκρατία είναι αξία καθεαυτή, μπορεί να εξαλείψει κάθε εστία μισαλλοδοξίας, φυλετικού μίσους και καταπίεσης των δικαιωμάτων των ανίσχυρων. Μόνο μέσα στο πλαίσιο της δημοκρατίας μπορεί να αλλάξουν οι συνθήκες της ζωής των πολιτών, μέσα στη δημοκρατία υπάρχουν δυνατότητες να βελτιωθεί η θέση των οικονομικά ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων, γιατί οι πολίτες που ανήκουν στις ομάδες αυτές είναι οι περισσότεροι, έχουν την πλειοψηφία. Μέσα στη δημοκρατία μπορούν ταυτόχρονα να προστατευθούν οι μειονότητες, να ισχύσει το κράτος δικαίου και για τους λιγότερο ισχυρούς. Η δημοκρατία στις σύγχρονες κοινωνίες εξασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση στην εκπαίδευση και στη γνώση, που είναι ο μόνος τρόπος για να αλλάξει προς το καλύτερο η ζωή των πολιτών.

ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ ΜΑΡΑΒΕΓΙΑ καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην υπουργού

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ “ΚΕΙΜΕΝΟ 2”

«Ελευθερία και δημοκρατία»

Ελευθερία και δημοκρατία * Η ζωή μέσα σε μια σύγχρονη δημοκρατία συνεπάγεται «κόστος», με την έννοια του περιορισμού της ελευθερίας Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ Η ελευθερία και η δημοκρατία θεωρούνται συγγενείς έννοιες. Το ιδανικό της ανθρώπινης ελευθερίας συνοδεύει την πολιτική σκέψη της σύγχρονης εποχής, εκείνης που εγκαινιάζουν οι πρώτες δημοκρατικές επαναστάσεις, πρώτα στην Αγγλία και στην Αμερική και αργότερα

Η ελευθερία και η δημοκρατία θεωρούνται συγγενείς έννοιες. Το ιδανικό της ανθρώπινης ελευθερίας συνοδεύει την πολιτική σκέψη της σύγχρονης εποχής, εκείνης που εγκαινιάζουν οι πρώτες δημοκρατικές επαναστάσεις, πρώτα στην Αγγλία και στην Αμερική και αργότερα στη Γαλλία. Η κεντρική ιδέα που τις ενέπνευσε είχε ήδη σχηματισθεί την εποχή του Διαφωτισμού: κάθε άνθρωπος είναι ανεξάρτητος και ίσος σε ηθική αξία με οποιονδήποτε άλλον άνθρωπο και δεν πρέπει να δεχθεί να υποστεί πολιτικό εξαναγκασμό ή εξουσιαστική κηδεμονία. Η ελευθερία ήταν νόμιμο και φυσικό δικαίωμα κάθε ανθρώπου και δεν ήταν ανεκτός ο περιορισμός ή η κατάργησή της από την πολιτική εξουσία με πρόσχημα την ανωριμότητα ή την ανάγκη προστασίας των ατόμων που συνιστούν ένα κοινωνικό σύνολο.

Από την πρώτη στιγμή αυτό σήμανε ότι η ατομική περιουσία του καθενός είναι δική του και η πρώτη και άμεση πράξη κάθε μορφής τυραννίας είναι η αφαίρεσή της από τον νόμιμο κάτοχό της χωρίς τη συγκατάθεσή του. Μόνο μέσα από όργανα δημοκρατικής εκπροσώπησης είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί συναίνεση σε κάτι τέτοιο και αυτό είναι το νόημα του γνωστού συνθήματος της Αμερικανικής Επανάστασης: «Οχι φόρους χωρίς εκπροσώπηση». Αυτό που ζήτησαν επομένως οι

δημοκρατικές επαναστάσεις το 1688 στην Αγγλία και το 1776 στην Αμερική, και το οποίο πέτυχαν οριστικά, ήταν ο περιορισμός της πολιτικής εξουσίας, ακριβώς διότι κύριο μέλημά τους ήταν η εξασφάλιση της ελευθερίας πριν απ' όλα. Από τις αρχές επομένως της νεότερης ιστορίας, το δημοκρατικό κίνημα συνυφαίνεται με την ελευθερία ως αίτημα απαλλαγής από τους καταναγκασμούς της πολιτικής εξουσίας και στράφηκε αρχικά κατά των βασιλέων, εφόσον η μοναρχία αντιπροσώπευε τον απόλυτο και συγκεντρωτικό χαρακτήρα αυτής της εξουσίας.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι οι δημοκρατικοί αγώνες για τον περιορισμό της εξουσίας έχουν άμεση σχέση με την ελευθερία, όχι μόνο ιστορικά αλλά και λογικά, αν δοθεί στην τελευταία όχι «θετική» αλλά «αρνητική» έννοια, κατά την κλασική διατύπωση του Isaiah Berlin (1958). Ο μεγάλος βρετανός πολιτικός φιλόσοφος κάνει διάκριση ανάμεσα στην πρώτη, που σημαίνει την κατοχή «θετικής» δυνατότητας δράσης, και στη δεύτερη, που είναι «αρνητική» με την έννοια της απουσίας εμποδίων που να έχουν τοποθετηθεί εμβόλιμα στη δράση του ατόμου. Αυτά τα εμπόδια συνηθέστατα τοποθετούνται από την πολιτική εξουσία, η οποία είναι τυραννική όταν και στον βαθμό που λαμβάνει ανελεύθερα μέτρα.

Αν όμως η ιστορία της ελευθερίας είναι πράγματι ιστορία αγώνων κατά της εξουσίας, όπως λέει ο Woodrow Wilson, τίθεται ένα βασικό πρόβλημα για τον ίδιο τον λόγο ύπαρξης της τελευταίας και που είναι ίσως το βασικότερο της πολιτικής φιλοσοφίας: για ποιο λόγο έχει οποιοσδήποτε υποχρέωση υπακοής σε οποιονδήποτε άλλο και κυρίως αν αυτός είναι φορέας πολιτικής εξουσίας; Και λέω ότι το πρόβλημα είναι φιλοσοφικό διότι είναι κατά κύριο λόγο δεοντολογικό. Δεν ρωτάμε, όπως λέει ο Isaiah Berlin, γιατί και κάτω από ποιες συνθήκες συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες δείχνουν υπακοή αλλά σε ποιες κανονιστικές αρχές βασίζεται η υποχρέωση υπακοής.

Και μόνο το γεγονός ότι αυτό το ερώτημα μπορεί να τεθεί στις σύγχρονες κοινωνίες όχι μόνο από τον πολιτικό φιλόσοφο αλλά από οποιονδήποτε άνθρωπο σημαίνει πως έχουμε ως αξιακή αρχή την ελευθερία. Ο άνθρωπος που ζει σ' ένα δημοκρατικό καθεστώς θεωρεί τον εαυτό του κατ' αρχήν ελεύθερο, ακόμα και αν δέχεται την ανάγκη ή την υποχρέωση υπακοής στην πολιτική εξουσία. Η τελευταία έπεται και δεν προϋπάρχει της ελευθερίας - όχι ιστορικά και εμπειρικά αλλά από λειτουργική καθώς και αξιακή σκοπιά.

Με την έννοια αυτή, στέρηση ή μείωση της ελευθερίας σημαίνει επιβολή «κόστους» σε οποιοδήποτε άτομο, αν με τον όρο αυτό νοείται η ακούσια αφαίρεση ή μείωση οποιασδήποτε δυνατότητας που κατέχει ήδη, από περιουσιακό στοιχείο μέχρι δυνατότητα κίνησης ή σκέψης. Είναι γεγονός ότι η ζωή μέσα σε μια σύγχρονη δημοκρατία συνεπάγεται «κόστος», με την έννοια αυτή του περιορισμού της ελευθερίας, εφόσον, όπως έγραφε ο Jeremy Bentham, ο οποιοσδήποτε νόμος συνεπάγεται κάποια απαγόρευση, ακόμα και όταν εξασφαλίζει την ίδια την ελευθερία! Μπορεί όμως να υποστηριχθεί βάσιμα ότι αυτό που χαρακτηρίζει τη σύγχρονη δημοκρατία είναι ακριβώς το γεγονός πως ελαχιστοποιεί την αναγκαία επιβολή τέτοιου «κόστους» στους πολίτες της. Και από τη στιγμή που αυτή η κρίση για τη σχέση ελευθερίας και δημοκρατίας είναι γενικά αποδεκτή, έχουμε τις βάσεις για την απάντηση στο αρχικό ερώτημα της ανάγκης υπακοής στην πολιτική εξουσία: υπάρχει αποκλειστικά

στον βαθμό που επιτελεί αυτό το λειτούργημα. Οποιοδήποτε άλλο αιτιολογικό μπορεί να προβάλλει ο κολεκτιβιστής οποιασδήποτε απόχρωσης είναι «εκ του πονηρού» και στρέφεται κατά της ελευθερίας.

Δ.ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ (καθηγητής της Πολιτικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών)
24 Νοεμβρίου 2008, 23:22 Ενημερώθηκε: 13 Ιανουαρίου 2002, 00:00
Ελευθερία και δημοκρατία | tovima.gr

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ “ΚΕΙΜΕΝΟ 3”

Ο Αζίν Νεσίν, ένας από τους πλέον διάσημους Τούρκους λογοτέχνες, αποτελεί ένα φωτεινό παράδειγμα του 20ού αι. Παθιασμένος με την προστασία της ελευθερίας του πνεύματος καταξιώθηκε ως ένας ένθερμος αγωνιστής της δημοκρατίας. Το βιβλίο «Ο καφές και η δημοκρατία», έγραψε πριν χρόνια ο Τούρκος σπουδαίος σατιρικός συγγραφέας και πολιτικός ακτιβιστής Αζίζ Νεσίν. Ένα βιβλίο που ο συγγραφέας του με ιδιαίτερο και αιχμηρό τρόπο σατιρίζει την πολιτική κατάσταση στη χώρα του. Το απόσπασμα από το έργο του Α. Νεσίν που παραθέτουμε παρακάτω, μετά τα πρόσφατα δρώμενα στη γείτονα χώρα, γίνεται περισσότερο επίκαιρο από ποτέ!

«Ο καφές και η δημοκρατία»

Δύο πράγματα δεν ευδοκιμούν στη χώρα μας.

το ένα είναι το δέντρο του καφέ
και το άλλο η Δημοκρατία.

Και τα δύο μας έρχονται από το εξωτερικό.

Στα χώματά μας δεν μπορέσαμε ν' αναπτύξουμε
με κανένα τρόπο το δέντρο του καφέ.

Το κλίμα της χώρας μας, το νερό, το χώμα,
δεν είναι κατάλληλα
για την ανάπτυξη του δέντρου αυτού.

Όσο για τη Δημοκρατία...

Η αλήθεια είναι πως ότι περνούσε από το χέρι μας,
δεν παραλείψαμε να το κάνουμε,
για την ανάπτυξή της, για την εδραίωσή της.

Αν κοιτάξετε την ιστορία μας,
πριν από εκατό χρόνια πάνω κάτω
ρίχτηκε στη χώρα μας
ο σπόρος της Δημοκρατίας.

Είναι εκατό χρόνια που όλο λέμε:
“Αμάν η Δημοκρατία μας μπουμπούκιασε!...”
“Η νεαρή Δημοκρατία μας!...”
“Αμάν η νεαρή Δημοκρατία μας!...”

Να είναι δοξασμένος αυτός που τη μεγάλωσε,
μόλις καταφέραμε τόσα χρόνια να φέρουμε
σ' αυτό το ανάστημα τη Δημοκρατία,
έγινε ένα φιντάνι η Δημοκρατία.

Αν ξοδεύαμε αυτό τον κόπο των εκατό χρόνων
που αφιερώσαμε στη Δημοκρατία,
για την ανάπτυξη του καφέ,
σήμερα η χώρα μας θα γινόταν δάσος από καφέ,
που δεν τ' άγγιξε ο μπαλτάς του ξυλοκόπου.

Στο παρελθόν κρίθηκε απαραίτητο,
δεν το είχαμε καταλάβει.
αντί να φυτέψουμε σπόρο καφέ,
φυτέψαμε το σπόρο της Δημοκρατίας.

“Δόξα τω Θεώ”,
αν και δεν έχουμε καμιά στενοχώρια
απ' τη μεριά της Δημοκρατίας,
εμείς ξέρουμε το τι τραβάμε
από την έλλειψη του καφέ.

Καφές είναι αυτός!... Δε μοιάζει σε τίποτε.
Έτσι είναι η Δημοκρατία;
Και να είναι και να μην είναι το ίδιο κάνει...
Αν δεν υπάρχει καφές,
του ανθρώπου το κεφάλι γυρίζει,
αν δεν υπάρχει Δημοκρατία,
του ανθρώπου το κεφάλι δεν γυρίζει.

Ο καφές μοσκοβολάει,
η Δημοκρατία ούτε καν έχει μυρουδιά.
Τον καφέ τον βάζεις στο φλιτζάνι, τον πίνεις.
Η Δημοκρατία ούτε τρώγεται, ούτε πίνεται.

Σε τι χρειάζεται αυτή η Δημοκρατία,
μπορείτε να μου πείτε;

Στη χώρα μας έρχεται από το εξωτερικό
μπόλικη μπόλικη Δημοκρατία,
αλλά καφές δεν έρχεται.

Τον καφέ τον πουλάνε, τη Δημοκρατία τη δίνουν.
Ο καφές είναι με λεφτά, η Δημοκρατία τζάμπα
Για τον καφέ χρειάζεται συνάλλαγμα,
για τη Δημοκρατία.. τίποτα δεν χρειάζεται.

Για κοιτάξτε το τι τραβάμε απ' τον καφέ.
Σάμπως δεν έχουμε συνηθίσει στον καλό καφέ;
Αμέσως καταλαβαίνουμε
τον καλό καφέ απ' τον άσκημο,
το μπαγιάτικο απ' το φρέσκο,
το νοθεμένο απ' το σκέτο.

Ζωή να 'χουνε, μερικοί πατριώτες
μας έκαναν ψεύτικο καφέ.
Στην αρχή βγήκε ο κριθαρένιος καφές,
δεν έπιασε.

Υστερα βγήκε καφές από φασόλια,
δεν το κατάπιαμε.
Εμείς σαν έθνος είμαστε θεριακλήδες του καφέ.
αν και καταπίνουμε όλες τις απομιμήσεις,
του καφέ την απομίμηση.. δεν την καταπίνουμε.

Ω, Ύψιστε! Να γινόταν... τόσο δα
απ' ό,τι καταλαβαίνουμε απ' αυτόν τον καφέ,
να καταλαβαίναμε... και από Δημοκρατία.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ :

ΘΕΜΑ Α:

A.1. Να αποδώσετε περιληπτικά σε 50 - 60 λέξεις τον ορισμό της δημοκρατίας σύμφωνα με τη 2η και 3η παράγραφο του "ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1".

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β:

B.1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος:

- 1.Ο μοναδικός τρόπος κατοχύρωσης της δημοκρατίας είναι η θέσπιση και η εφαρμογή των κανόνων που έχει θεσπίσει η πολιτεία. (KEIMENO 1)
- 2.Η Δημοκρατία δεν αποτελεί απλά ένα σύστημα διακυβέρνησης ,αλλά αποτελεί αξία αδιαμφισβήτητη και διαχρονική. (KEIMENO 1)
- 3.Η έννοια της δημοκρατίας είναι ταυτόσημη με την έννοια της ελευθερίας. (KEIMENO 2)
- 4.Ελεύθερος θεωρείται κάποιος όταν δεν έχει ανάγκη να υπακούει στους καθιερωμένους νόμους και κανόνες που έχει θεσπίσει η πολιτεία. (KEIMENO 2)
- 5.Στο KEIMENO 3 , ο ποιητής μιλάει για μια ανεπάρκεια εδραίωσης της Δημοκρατίας , παρόλο που οι πολίτες προσπάθησαν όσο μπόρεσαν να την αποδεχτούν και να την υιοθετήσουν ως πολιτικό σύστημα.

Μονάδες 10

B.2.α.Να βρείτε τη μέθοδο ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του “KEIMENOY 1”. Έπειτα να δώσετε τη δομή της συγκεκριμένης παραγράφου.

Μονάδες 8

B.2.β.Ποιός τρόπος πειθούς κυριαρχεί στην τρίτη παράγραφο του “KEIMENOV 2” «Στο σημείο αυτό... μέτρα»; Έπειτα να σχολιάσετε τη χρήση των εισαγωγικών που αφορούν στη λέξη «αρνητική».

Μονάδες 7

B.3.Είναι γεγονός ότι η ζωή μέσα σε μια σύγχρονη δημοκρατία συνεπάγεται «κόστος», με την έννοια αυτή του περιορισμού της ελευθερίας, εφόσον, ο οποιοσδήποτε νόμος συνεπάγεται κάποια απαγόρευση, ακόμα και όταν εξασφαλίζει την ίδια την ελευθερία!» (KEIMENO 2): Να σχολιάσετε και να τεκμηριώσετε την άποψή σας σε μία παράγραφο 100 -150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ:

Γ.1.Να σχολιάσετε τον τρόπο που λειτουργεί συμβολικά ο καφές και με ποιόν ακριβώς τρόπο παραλληλίζεται με τη Δημοκρατία(150 - 200 λέξεις).

Μονάδες 8

Γ.2.Να τεκμηριώσετε μέσω της χρήσης τριών κειμενικών δεικτών ,εάν το ποίημα ανήκει στην παραδοσιακή ή στη μοντέρνα ποίηση.

Μονάδες 7

ΘΕΜΑ Δ:

Δ.1.Σε μία επιστολή που στέλνετε στον υπουργό Δημοσίας Τάξεως , επιθυμείτε να του καταστήσετε φανερή την αξία που έχει η Δημοκρατία για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και την αυτοπραγμάτωση του ατόμου μέσα σε αυτή και παράλληλα του προτείνετε τρόπους, με τους οποίους

είναι σε θέση η εκπαίδευση να εμφυσήσει ουσιαστικά το δημοκρατικό ιδεώδες στους μαθητές (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

